

E de subliniat, că în dependență de trimestrul sarcinii, când sunt riscuri înalte pentru făt și bolnavă, se recomandă, inclusiv întreruperea sarcinii. E oportun necesar, ca în aceste cazuri să fie discutate și la Comisia de Etică a IMSP sau IMS Private, ce ar aproba o decizie în baza normelor și principiilor bioeticii.

Evident, că Comisiile Bioetice Instituționale analizează toate aspectele etice, morale, dar și cele la tangența dreptului, consimțământului informat, pentru tratamente, reconstrucții mamare, endoprotezare și celor de tutelă după caz și altele. Implementarea principiilor bioeticii în activitatea medicală specializată a bolnavelor cu cancer mamar asociat cu sarcina, asigură apărarea demnității ființei umane sub toate aspectele ei complexe.

ASPECTE BIOETICE ÎN PROCESUL COMUNICĂRII FARMACIST-PACIENTDIN CADRUL FARMACIEI COMUNITARE

Liviu Bezu, asist. univ.

Catedra de filosofie și bioetică,

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,
Chișinău

liviu.bezu@usmf.md

BIOETHICAL ASPECTS IN THE COMMUNICATION PROCESS BE- TWEEN PHARMACIST AND PATIENT WITHIN COMMUNITY PHARMACY

Communication between pharmacist and patient is a component of the therapeutic act that takes place within the pharmacy. This is a method by which the pharmacist obtains access to the patient's medical information, to important information, in this context, from the past, from the present and about the medication prescribed by the doctor to be administered in the future. This practice cannot be excluded from the therapeutic exercise, so it should necessarily obey bioethical principles in the narrow sense. An easy access to medical services within the pharmacy gives the pharmacist the opportunity to interact with patients more often than medical workers in clinics or hospitals. Apart from aiming to avoid medical errors in

the prescription of drugs or from the patient's preferences towards certain OTC medication, the pharmacist has the opportunity to get involved in the prevention of medical problems or the post-treatment of members in the community. Non-maleficence, beneficence, justice, autonomy, all bioethical principles have aspects that are present in the activity of the pharmacist within the community pharmacy and deserve to be fully researched.

Comunicarea dintre farmacist și pacient este un instrument important în aplicarea principiilor bioetice în activitatea farmaceutică, parte a sistemului medical. Calitatea serviciului medical farmaceutic nu se rezumă doar la tratamentul specific unei afecțiuni medicale ci și la stabilirea unor măsuri de profilaxie, la evitarea interacțiunilor medicamentoase, la evitarea utilizării iraționale a medicamentelor, la managementul reacțiilor adverse și prelucrarea informației cu privire la acestea, la stabilirea reacțiilor individuale la anumite preparate medicamentoase, la măsurile educative destinate întregii populații în contextul medicalizării societății moderne, la respectarea indicațiilor specialistului medical, la evitarea non-compliancei la tratament sau a automedicației ca surse de erori cu consecințe grave, toate acestea fac parte din obiectivele pe care trebuie să le atingă în activitatea profesională, astfel încât farmacistul va utiliza comunicarea cu pacientul ca o posibilitate de a îmbunătăți starea sănătății generale a populației și calitatea vieții membrilor societății [3]. La fel de importantă este și promovarea respectării principiului autonomiei și al justiției astfel încât sistemul medical să nu poate fi exclus din obiectivele evoluției societății moderne, prin respectarea drepturilor omului și crearea unor premise de rezolvare a dificultăților care apar în fața omeniirii astăzi și care vor apărea în viitorul apropiat.

La fel ca și orice lucrător medical, farmacistul se ghidează în activitatea sa de principiul non-dăunării. Interacțiunile medicamentoase sunt printre cele mai greu de urmărit, fiind situații care pot pune în pericol sănătatea pacientului în tratamentul ambulatoriu [8]. Farmacistul trebuie să pună accent pe comunicarea cu pacientul în vederea obținerii tuturor informațiilor cu privire la toate substanțele medicamentoase pe care pacientul le utilizează sau poate să le utilizeze în afara celor indicate în prescripție, la medicamentele OTC propuse de farmacist sau procurate la propria dorință. Nu în ultimul rând este la fel de important ca farmacistul să folosească la maximum timpul scurt pe care îl are la dispoziție pentru a comunica cu pacientul și de a fi sigur că acesta din urmă înțelege importanța fenomenului de

interacțiune medicamentoasă. Prin comunicarea eficientă și crearea unui feed-back pozitiv va putea fi respectat principiul non-dăunării, iar farmacistul și pacientul vor conlucra împreună în această direcție.

Autoritatea farmacistului și profesionalismul acestuia trebuie susținute printr-o comunicare eficientă, mai ales că accesul la serviciile farmaciilor comunitare este mult mai ușor decât la cele ale unei clinici sau al unui spital, fiind necesară o înregistrare prealabilă și deplasarea spre unitatea medicală care se află la o distanță mai mare. În problema interacțiunilor medicamentoase pacientul poate fi educat și responsabilizat să apeleze în orice moment la sfatul farmacistului.

În procesul comunicării cu pacientul, farmacistul, trebuie să-și asume și rolul de îngrijire a sănătății pacientului înafara procesului terapeutic propriu-zis. Comunicarea despre aspectele profilactice și post-terapeutice au aceeași importanță ca și oferirea informației despre doze, reacții adverse sau despre riscuri în administrarea unui medicament. Informarea despre măsurile de profilaxie are scopul de a îmbunătăți calitatea vieții pacientului și de excluderea riscului de recidive ale afecțiunilor medicale sau de evitarea acutizării unor procese cronice. În acest caz este vorba și de educarea populației cu privire la un mod de viață sănătos și de crearea unei relații de respect reciproc, astfel încât farmacia să nu reprezinte doar imaginea unei instituții medicale ci și a unei instituții care oferă lecții de viață. De aceste servicii pot beneficia adulții și copiii, dar o atenție sporită va fi acordată pacienților în vârstă mai ales că măsurile de profilaxie pentru aceștia îi va scuti de cheltuieli financiare suplimentare, de evitarea unor afecțiuni acute, periculoase pentru viață și le va oferi posibilitatea de a avea o stare bună a sănătății, de a avea activități sociale neîntrerupte și de a păstra un ritm de viață alert [1]. Pentru îngrijirea pacientului în perioada post-terapeutică, farmacistul va folosi tehnici specifice de comunicare pentru ca pacientul să acorde atenție sporită unor posibile riscuri în viitor pentru sănătatea sa, iar relația profesionistă și de respect reciproc dintre farmacist și pacient va continua, în beneficiul ambelor părți.

Fenomenul medicalizării societății, a utilizării excesive a medicamentelor este recunoscută ca fiind o problemă în îmbunătățirea calității vieții omului și crează premise pentru apariția unor obstacole în acest sens [2]. Marketingul agresiv al produselor farmaceutice în media TV și cel online, social-media are scopul nu numai de prezentare a unor informații cu privire la produs ci și de manipulare a opiniei publice pentru ca potențialul pacient

să devină și un client al farmaciei procurând medicamentul propus [6]. Farmacistul care eliberează medicamentul este ultima verigă în lanțul economic de la producere până la vânzarea acestuia. Din momentul eliberării produsul medicamentos este scos de sub controlul riguros al sistemului medical, accesul la acesta fiind liber în rândul populației, a tuturor membrilor familiei pacientului sau a celor cu care interacționează clientul farmaciei. Trebuie subliniat faptul că anumite preparate ca stupefiantele sau substanțele puternic active reprezintă un potențial pericol de intoxicație pentru cei care le administrează necorespunzător sau pot fi utilizate abuziv din cauza dependenței medicamentoase [4].

Ultimul filtru de specialitate, profesionist, în asistența medicală este comunicarea care o are farmacistul cu pacientul. Farmacistul va stabili într-un final necesitatea eliberării medicamentului și va oferi informații ample cu privire la unele riscuri în ceea ce privește administrarea produsului.

Farmacistul trebuie să cunoască tehnicile de comunicare eficientă pentru a crea o relație funcțională pacient-farmacist, să recunoască faptul că fiecare pacient are o personalitate unică care influențează așteptările acestuia față de activitatea farmaceutică. Pacientul poate fi influențat de nivelul propriu de cunoaștere a medicinei, de interacțiunile istorice cu sistemul medical, de statutul social sau starea financiară. Cei care apelează la asistența medicală din partea farmacistului pot avea așteptări diferite și nu pot fi învinuiți de ignoranță față de medicină.

O comunicare eficientă necesită depășirea unor bariere în comunicare și evitarea situațiilor de conflict. Conflictelor, însă, care pot să apară în cadrul acestui dialog sunt inacceptabile și pun în pericol procesul terapeutic și inevitabil stării de sănătate a pacientului. Tehnicile de ascultare activă sunt necesare să fie prezente în catalogul de abilități profesionale ale farmacistului. Acestea sunt obligatorii pentru respectarea principiului autonomiei pacientului și a modelului anti-paternalist de abordare a procesului terapeutic de către specialistul din cadrul farmaciei. În acest model cunoașterea specificului comunicării interetnice, interculturale sau a felului de a vorbi prin schimbarea tonului vocii sunt binevenite în îmbunătățirea imaginii de ansamblu a activității farmaceutice și mai ales în crearea unei afinități a pacientului spre implicarea într-un dialog cu lucrătorul din cadrul farmaciei.

Comunicarea farmacistului cu pacientul va cuprinde și elemente de comunicare non-verbală. Aceste deprinderi vor fi însușite atât în cadrul pre-

gătirii de specialitate, dar și prin îmbunătățirea continuă în practica zilnică din cadrul farmaciei [5].

Principiul justiției este un pilon de bază care susține societatea modernă în evoluția ei. Stigmatizarea și discriminarea nu ar trebui acceptate la niciun nivel social. Promovarea și aplicarea în practică al acestui principiu este un “must” și este reprezentat și în cadrul legal. Principiul justiției face parte din discursul public, media, online și se regăsește și în activitatea sistemului educațional. Sistemul educațional medical trebuie să ofere vizitorilor farmaciști repere solide în această direcție pentru că în activitatea ulterioară profesională acestea sunt necesare pentru a avea abilități de comunicare profesionale specifice.

Dialogul dintre farmacist și pacient este cea mai importantă cale prin care acest lucrător medical poate să ofere o asistență medicală de o calitate mai bună. Prin respectarea principiului justiției în comunicarea cu pacientul, farmacistul are și un rol important educativ ținând cont de impactul social pe care îl poate avea activitatea farmaceutică. Vizibilitatea, prestigiul acestei profesii permite nu doar urmărirea respectării principiului justiției, ci și promovarea valorilor morale ale societății moderne, globaliste și a respectării drepturilor omului în cadrul paradigmei liberale [7].

Așa dar, putem atesta o argumentare științifico-practică a rolului important al comunicării dintre farmacist și pacient în beneficiul calității vieții și sănătății celui ce suferă. Respectiva situație reprezintă procesul interconexiunii domeniilor medical și farmaceutic – proces ce se derulează în realitățile sociale actuale, dar cu multe probleme și necunoscute, fapt ce necesită organizarea unor studii de amploare. Acest tip de comunicare, bazată pe principiile și valorile bioeticii, reprezintă o parte componentă, integră, a actului medical contemporan.

Referințe bibliografice

1. Șchiopu T., Brumărel M., Adauji S. Rolul farmacistului în asigurarea utilizării sigure a medicamentelor de către vârstnici. În: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/111-117_7.pdf (accesat: 25.08.2023).
2. Cobuz C. Medicalizarea societății. În: <https://www.obiectivdesuceava.ro/sanatare/medicalizarea-societatii/> (accesat: 25.08.2023).
3. Etica și etica medicală. În: <https://boliocupationale.usmf.md/sites/default/files/inline-files/2.%20etica%20C8%99i%20etica%20medical%C4%83.pdf> (accesat: 29.08.2023).

4. Astărăstoae V. Etică medicală și medicalizarea societății. În: (accesat: 24.07.2023).
5. Țirdea T.N. Bioetică. Curs de bază. Chișinău: CEP „Medicina”, 2017. În: (accesat: 15.06.2023).
6. Cârstoiu C. Comunicarea farmacist-pacient. În: https://farma.com.ro/articles/2012.3-4/PF_Nr-3-4_2012_Art-10.pdf (accesat: 24.07.2023).
7. Deans Z. Ethics in pharmacy practice. In: https://www.pharmacyresearchuk.org/wp-content/uploads/2012/11/Ethics_in_pharmacy_practice_200910.pdf (accesat: 25.08.2023).
8. Bhaswat S., Chakraborty B. Ethics in pharmacy profession. In: <https://www.slideshare.net/bhaswatchakraborty/ethics-in-pharmacy> (accesat: 25.08.2023).

DIMENSIUNEA ETICĂ A SECURITĂȚII INFORMAȚIONALE ÎN SERVICII DE SĂNĂTATE MENTALĂ

Alexandru Dorosevici–Duka, doctorand

Catedra de filosofie și bioetică, Universitatea de Stat

de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,

Chișinău, Republica Moldova

adorosevici@gmail.com

THE ETHICAL DIMENSION OF INFORMATION SECURITY IN MENTAL HEALTH SERVICES

The development of digital technologies, electronic medical records and remote medical consultations have led to an increase in digital activities in the medical field worldwide. This has created new opportunities for effective diagnosis, treatment and monitoring of health services. However, these new opportunities also present ethical issues and potential information security risks. Mental health data is among the most sensitive and unreliable, containing personal and sometimes stigmatizing information about patients. Ensuring the confidentiality of patient data is crucial to maintaining trust between patients and medical professionals. Unauthorized access, leakage or insecure storage of data can have serious consequences for patients, including breaches of confidentiality and trust in medical services. The mental health service system is an area where confidentiality is paramount, with the protection of patient privacy being